

POETICS OF MUROD MANSUR'S NOVEL "JUDOLIK DIYORI"

Abdurasulova Nafisa Abdumannob kizi
Independent researcher, Fergana State University

Annotation: This article analyzes the poetic principles in Murod Mansur's novel *"The Land of Separation"*, focusing on its aesthetic and philosophical reflections, lyrical imagery system, and artistic expression tools. The work reflects a new stage in contemporary Uzbek prose through the poetic elevation of artistic language, symbolic thinking, and harmony of human emotions. By examining the novel's poetics, the author reveals distinctive aspects of the writer's stylistic approach.

Keywords: Murod Mansur, poetics, *The Land of Separation*, lyrical-philosophical reflection, artistic language, system of imagery.

MUROD MANSURNING "JUDOLIK DIYORI" ROMANI POETIKASI

Annotatsiya: Mazkur maqolada Murod Mansurning "Judolik diyori" romanidagi poetiklik tamoyillari, estetik-falsafiy tafakkur, lirik obrazlar tizimi va badiiy ifoda vositalari tahlil qilinadi. Asarda badiiy tilning poetik yuksakligi, ramziy tafakkur va insoniy kechinmalar uyg'unligi orqali zamonaviy o'zbek prozasining yangi bosqichi aks ettirilgan. Muallif roman poetikasini tahlil qilish orqali muallif stilistikasining o'ziga xos jihatlarini ochib beradi.

Kalit so'zlar: Murod Mansur, poetika, "Judolik diyori", lirik-falsafiy tafakkur, badiiy til, obrazlar tizimi.

Kirish

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi – Murod Mansurning "Judolik diyori" romanining poetikasini tahlil qilish, uning badiiy jihatlarini va uslubiy xususiyatlarini o'rganishdir. Roman inson hayotidagi ajralish, sog'inch va vatan tuyg'usi kabi universal mavzularni yoritishi bilan ajralib turadi. Shu bois, asarning poetik qurilishini, ramziy ma'nolarini va badiiy ifoda vositalarini tahlil qilish adabiyotshunoslik nuqtayi nazaridan muhim ahamiyatga ega.

Mazkur roman zamonaviy o'zbek adabiyotida inson ruhiyati va ichki kechinmalarini tasvirlashdagi yuksak badiiy tajribalaridan biri hisoblanadi. Uning dolzarbligi shundaki, unda aks etgan ajralish, vatan sog'inchi, insoniy tuyg'ular va jamiyatdagi o'zgarishlar bugungi kun o'quvchilari uchun ham ahamiyatini yo'qotmagan. Dunyo miqyosida globallashuv va migratsiya jarayonlari jadallashib borayotgan hozirgi sharoitda, asardagi mavzular yanada dolzarb tus oladi.

Bundan tashqari, "Judolik diyori" romanining poetikasini o'rganish adabiyotshunoslar uchun ham muhimdir. Chunki Murod Mansur o'ziga xos badiiy uslubi, obraz yaratish mahorati va lirik-falsafiy yo'nalishi bilan o'zbek nasrida alohida o'rin tutadi. Ushbu maqola orqali romanning badiiy jihatlarini tahlil qilish, uning o'zbek adabiyotidagi o'rnini aniqlash va bugungi kun o'quvchisi uchun qanday ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatish nazarda tutiladi.

“Judolik diyori” romani, o‘zining syujeti va mavzusi bilan juda boy va chuqur ma’nolarni o‘z ichiga oladi. Murod Mansur bu asarida o‘zining badiiy nuqtai nazarini, o‘tmish va hozirgi zamonning o‘zaro bog‘liqligini tasvirlash orqali kiritadi. Har bir mavzu va syujet elementi, asar davomida kiritilgan qahramonlar orqali o‘quvchiga chuqur ruhiy va psixologik izlanishlar olib borishni maqsad qiladi.

Asarning umumiy mazmuni

Roman, asosiy qahramonning hayotdagi ijtimoiy, oilaviy va ichki iztiroblari orqali rivojlanadi. Qahramon, o‘z hayotining har bir bosqichini tahlil qilgach, o‘tmishdagi ajralishlar, sog‘inchlar, muhabbat va boshqa psixologik ta’sirlar ta’sirida bo‘lgan holatda qaytadan o‘zini anglashga va yangi hayot yo‘llarini izlashga harakat qiladi.

Asar qahramonning shaxsiy muammolarini va ichki kurashini tasvirlaydi. O‘tmishdagi baxtli davrlar, ajralish va yo‘qotishlardan keyingi iztiroblar va yangi sharoitda mavjud bo‘lgan dilemmaning murakkabligi syujetning asosi hisoblanadi. Ushbu izlanishlar romanning syujetiga yangi burilishlar va qiyinchiliklar kiritadi, bu esa o‘quvchining qahramon bilan birga chuqur hissiy holatlarda bo‘lishiga imkon yaratadi.

Asarda ko‘tarilgan asosiy mavzular

Ajralish va sog‘inch

Ajralish mavzusi, asar syujetining markaziy masalasini tashkil qiladi. Ajralish, bir vaqtning o‘zida jismoniy va ruhiy jarayon sifatida ko‘rsatiladi. Bu insonni nafaqat o‘zgalar bilan, balki o‘z ichki dunyosi bilan ham ajratadi. Bosh qahramon o‘zining sevgan insonidan, yurtidan va o‘tmishdagi baxtli davrlaridan ajralib ketganidan keyin, sog‘inchni chuqur his qiladi. Bu sog‘inch, uning ichki iztiroblari va o‘zini anglash jarayonini shakllantiradi. Ajralish faqat tashqi dunyoda emas, balki qahramonning ruhiy dunyosida ham chuqur iz qoldiradi. Sog‘inch, uning o‘tmishdagi muhabbatga, oilaviy aloqalariga va vatandagi xotiralarga bo‘lgan o‘ziga xos qarashini ifodalaydi.

Vatan va muhabbat

Vatan va muhabbat mavzusi roman asosidagi o‘zgarishlarning ikkinchi muhim qismini tashkil qiladi. Vatan, nafaqat geografik joyni, balki o‘tmishdagi oila a’zolari, do‘stlar va yurtdoshlar bilan bog‘langan bir jismoniy va ruhiy uyg‘unlikni anglatadi. Bosh qahramon, vatandan uzoqda bo‘lishi va o‘zining tug‘ilgan yurtidan ajralib qolishi sababli, vatani bilan bog‘liq o‘tmishdagi xotiralarni eslab, sog‘inchni boshdan kechiradi. Vatan mavzusi roman davomida, qahramonning ichki dunyosidagi ta’sirlar bilan birga, ko‘proq shaxsiy qayg‘ularni, yurtiga bo‘lgan muhabbatni va unga bo‘lgan o‘zgacha hissiyotlarni namoyon etadi.

Muhabbat ham romanning asosiy temalaridan biridir. Bosh qahramon, o‘zining muhabbatiga bo‘lgan munosabati, bu munosabatning qanday izlanishlarga olib kelganligi va muammolarga qanday qarashini tasvirlash orqali insoniy munosabatlar haqidagi g‘oyani o‘rganadi. U o‘zgalar bilan bo‘lgan hissiy aloqalarini, sevgisi va oilaviy muammolarini tahlil qiladi. Bu, uning o‘zligini anglashdagi muhim bosqich bo‘ladi.

Hayot va o'lim falsafasi

Hayot va o'lim falsafasi roman davomida ikki asosiy tushuncha sifatida o'rganiladi. Hayot va o'lim o'rtasidagi bog'liqlik, insonning taqdirga bo'lgan munosabati va o'limni qabul qilish masalalari o'quvchiga yangi bir falsafiy qiyofa taqdim etadi. Bosh qahramon o'limning inson hayotiga ta'siri, uning hissiy holatlari va o'limga bo'lgan qarashlari haqida chuqur mushohada qiladi. Hayotning qadrini, o'limning muqarrarligini va har bir insonning o'zi yaratgan hayotdagi mas'uliyatini anglashning o'ziga xos yo'llari tasvirlanadi.

Hayot va o'lim masalasi o'rtasidagi bu kurash, roman syujetining markazida bo'lib, o'quvchini har bir qahramonning ichki kurashlariga yaqinlashtiradi. O'lim – bu faqat fizika va biologiya masalasi emas, balki insonga dunyoni qayta ko'rish imkoniyatini beradigan falsafiy va ruhiy vazifa sifatida ifodalanadi.

Ichki iztiroblar va o'zini anglash

Asar, qahramonning ichki iztiroblari va o'zini anglash jarayonini ham muhim mavzu sifatida ko'rsatadi. Bosh qahramon o'z hayotini va xatolarini tahlil qiladi, o'z ichki dunyosida vujudga kelgan qarama-qarshiliklarni yengishga harakat qiladi. O'zini anglash jarayoni uning ruhiy holatiga chuqur ta'sir ko'rsatadi. U o'zining maqsadlarini, orzularini va yutuqlarini qayta baholaydi. Bu jarayon uning hayotini o'zgartirishga olib keladi. Asar, o'zligini anglash, o'tmishdagi xatolarni tuzatish va yangi yo'llarni izlash orqali insonning ruhiy o'sishi va o'zgarishini tasvirlaydi.

Jamiyat va ijtimoiy masalalar

“Judolik diyori” romani, ijtimoiy masalalarni ham ko'taradi. Jamiyatdagi o'zgarishlar, ijtimoiy stratifikatsiya, o'z-o'zini ifoda etish va madaniy o'zgarishlar kabi masalalar romanning syujetida ko'rinish topadi. Qahramonlar o'zlarining shaxsiy izlanishlari bilan birga, ijtimoiy muammolarga ham duch keladilar. Roman jamiyatning qabul qilgan me'yorlariga, o'zgaruvchan ijtimoiy sharoitlarga qanday moslashish va o'zligini saqlash haqida fikrlar beradi. Ijtimoiy muammolar, o'zgarishlar va insonning yangi muhitda o'z o'rnini topish jarayoni roman davomida chuqur tahlil etiladi.

Asarning g'oyaviy-badiiy xususiyatlari

Murod Mansurning “Judolik diyori” romani, nafaqat o'zining syujet va mavzulari bilan, balki g'oyaviy va badiiy jihatlari bilan ham o'quvchiga chuqur tasir o'tkazadi. Roman, inson ruhining murakkabligi, hayotning noaniqligi va ijtimoiy hamda shaxsiy kurashlar haqida keng tasavvurlarni o'z ichiga oladi. Asar, g'oyaviy jihatdan shaxsiyatning shakllanishi, o'zini anglash, insoniy izlanishlar, qadriyatlar, muhabbat va vatan haqidagi falsafiy fikrlarni taqdim etadi. Bundan tashqari, romanda qahramonlarning ichki dunyosi, tarixiy va ijtimoiy kontekstning qahramonlarning hayotiga qanday ta'sir etgani haqida ham ko'plab ma'lumotlar mavjud.

Asardagi asosiy g'oyalar

“Judolik diyori” romani, o'zining asosiy g'oyalari bilan keng muhokamalarga sabab bo'lishi mumkin. U bir vaqtning o'zida insonning ichki izlanishlarini, ruhiy iztiroblarini, o'zlikni

anglashni, hamda o'tmishdagi tajribalar va kelajakdagi umidlarni yoritadi. Quyidagi asosiy g'oyalar romanning bosh mazmunini tashkil etadi:

O'zlikni anglash va o'zgarishning zarurati

Roman, o'zlikni anglash va shaxsning o'zgarishi haqidagi chuqur g'oya bilan boshlanadi. Bosh qahramon, o'z hayoti va o'tmishdagi qarorlarini qayta tahlil qilib, o'zligini anglashga harakat qiladi. Bu g'oya, insonning o'z ichki olamini kashf etish va yangi maqsadlar qo'yishga intilish jarayonini yoritadi. Qahramon o'zini tanish, o'zining o'tmishdagi xatolarini tushunish va ulardan saboq olish orqali yangi yo'lni tanlashga intiladi. Mansur, shu tarzda o'zgarishni, o'zligini anglashni va yangi hayot boshlashni insonning tabiiy rivojlanish jarayoni sifatida ko'rsatadi.

Qahramonlarning ichki dunyosi va kechinmalari

a. Qahramonlarning ichki dunyosi va kechinmalari "Judolik diyori" romani uchun juda muhimdir. Roman, qahramonlarning ichki ruhiy holatini va ularning his-tuyg'ulari orqali o'tkaziladi. Qahramonlarning ichki iztiroblari, hayotdagi qarorlarni qabul qilishdagi murakkabliklar, ularning kechinmalari asarning asosi bo'lib xizmat qiladi.

2. Bosh qahramonning ichki kurashi

Bosh qahramonning ichki kurashi roman davomida eng dolzarb masalalardan biridir. Qahramon o'zining kechirimlarini, o'tmishdagi xatolarini tushunishga va ularni tuzatishga harakat qiladi. U o'zining muhabbatiga, oilaviy hayotiga va ijtimoiy mavqeiga bo'lgan qarashlarini tahlil qilib, ularning hayotiga qanday ta'sir ko'rsatayotganini anglaydi. Bosh qahramonning ichki kurashi, uning hayoti va dunyoqarashining shakllanishiga yordam beradi. O'zligini anglash va yangi yo'lni tanlash – uning eng katta ichki kurashlaridan biridir.

Ichki iztiroblar va hissiyotlar

Qahramonlarning ichki iztiroblari va hissiyotlari romanning markaziy unsuridir. Ularning hissiy holatlari, g'azab, qayg'u, umid, sevgi va qashshoqlik kabi turli holatlar orqali aks etadi. Bosh qahramonning his-tuyg'ulari, asarning o'ziga xos uslubini tashkil etadi. U ichki muammolarini, sevgi va muhabbatni, vatan va oilaga bo'lgan aloqalarini tahlil qiladi. Bu hissiyotlar, qahramonning ruhiy holatini o'zgartirishga, o'zgarishlarga erishishga va yangi maqsadlar qo'yishga yordam beradi.

Qahramonlarning qaror qabul qilish jarayonlari

Qahramonlar, o'z hayotida muhim qarorlarni qabul qilishlari kerak. Ular, o'z qarorlarini qabul qilishda ichki kurashni, tuyg'ularini va hissiy holatlarini hisobga olishadi. Ushbu jarayon, romanning pirovardiga olib boradigan muhim bosqichlardan biridir. Qahramonlar, o'z hayotlaridagi muammolarni hal qilish, o'zgarishlarga moslashish va yangi yo'lni tanlash uchun o'zlarini izlaydilar. Bu qarorlar qahramonning kelajagini belgilab beradi va uning yangi shaxs sifatida shakllanishini ta'minlaydi.

Tarixiy va ijtimoiy kontekst

“Judolik diyori” romani tarixiy va ijtimoiy kontekstni chuqur yoritadi. Asar, nafaqat o‘zbek jamiyatining o‘zgarishlarini, balki qahramonlarning ijtimoiy muhitga qanday moslashganini ham ko‘rsatadi. Tarixiy va ijtimoiy sharoitlarning qahramonlarning hayotiga qanday ta’sir qilganini ko‘rish mumkin.

Jamiyatdagi o‘zgarishlar va yangi qadriyatlar

Roman, jamiyatning o‘zgarayotgan qadriyatlari va jamiyatdagi yangiliklarni yoritadi. Qahramonlar, eski qadriyatlar va yangi dunyoqarashlar o‘rtasida kurashadilar. Bu o‘zgarishlar, ularning hayotiga va ruhiy holatlariga ta’sir qiladi. Jamiyatning o‘zgarishi, qahramonlarning ichki dunyosini, qarorlarini va ijtimoiy aloqalarini o‘zgartiradi. Bu g‘oya, roman davomida o‘quvchiga jamiyatning o‘zgaruvchanligini va uning qahramonlarning hayotiga qanday ta’sir qilishini ko‘rsatadi.

Ijtimoiy muammolar va insonning o‘zligini qabul qilishi

Roman, jamiyatdagi o‘zgarishlar bilan birga, ijtimoiy muammolarni ham o‘rganadi. Jamiyatda yuz berayotgan iqtisodiy, siyosiy va madaniy o‘zgarishlar qahramonlarni o‘zligini qabul qilishga undaydi. Ular, yangi sharoitda o‘z o‘rinlarini topishga harakat qilishadi. Bu jarayon, romanning ijtimoiy tahlilini va qadriyatlar o‘zgarishini tasvirlaydi.

Obrazlar tizimi

Murod Mansurning “Judolik diyori” romanida obrazlar tizimi juda murakkab va chuqur o‘ylangan. Har bir obraz o‘zining maqsadlari, orzulari, ruhiy holati va hayotga bo‘lgan munosabati bilan aniq tasvirlangan. Romandagi har bir qahramon o‘zini anglash jarayonida yuzaga keladigan ichki kurashlarni, qarorlar va ziddiyatlarni boshdan kechiradi. Shuning uchun, asar o‘quvchiga inson ruhiyatining murakkabligini va hayotdagi turli xil qarorlarni tushunishga imkon beradi.

Bosh qahramon va uning ruhiy kechinmalari

Bosh qahramonning ruhiy kechinmalari romanning asosi bo‘lib, uning hayoti va dunyoqarashini shakllantiradi. Uning ichki holati va hissiyotlari roman davomida bir necha bosqichdan o‘tadi. Bosh qahramon o‘zining o‘tmishdagi hayotiga, muhabbatiga va orzulariga bo‘lgan sog‘inchni boshdan kechiradi. Bu sog‘inch va ajralish uning ruhiy holatiga kuchli ta’sir qiladi va o‘zini anglash jarayonida muhim o‘rin tutadi.

Bosh qahramonning o‘zini anglash yo‘li

Bosh qahramonning o‘zini anglash yo‘li roman davomida aniq ko‘rsatiladi. O‘tmishdagi xatolarni anglash va ular bilan hisoblash jarayoni bosh qahramonning ruhiy holatiga sezilarli ta’sir qiladi. Bosh qahramon yangi dunyoqarashlarni o‘zida rivojlantirishga harakat qiladi. U, o‘zining ichki kechinmalarini, his-tuyg‘ularini va orzularini anglash orqali, hayotini yangi ma’no bilan to‘ldirishga intiladi. Bu o‘zini anglash jarayoni bosh qahramonning ruhiy holatining muhim jihatlaridan biridir.

Sog‘inch va ajralishning psixologik ta’siri

Sog‘inch va ajralish bosh qahramonning ruhiy holatini shakllantiradi. U sevgan kishisini yo‘qotganidan so‘ng, o‘zini izlaydi va maqsadlarining nega buzilganini tushunishga harakat qiladi. Bu jarayon psixologik jihatdan murakkab va bosh qahramonning o‘zini anglashidagi qiyinchiliklarni ifodalaydi. Sog‘inchning bosh qahramonning ruhiyatiga ta’siri uni yanada qiyin holatga soladi va bu holat uning keyingi qarorlarida ko‘rinadi.

3. Ikki yo‘l o‘rtasida qolgan shaxslar

- i. Romanda ikkilanayotgan va ikki yo‘l o‘rtasida qolgan shaxslar ko‘rsatilgan. Ular bosh qahramon bilan birga ichki kurash olib boradilar va o‘zlikni anglash yo‘lida ziddiyatlarga duch keladilar. Bu shaxslar romanning muhim obrazlari bo‘lib, ularning qarorlaridagi ikkilanish va ziddiyatlar asar g‘oyasining asosiy elementlaridan biridir.

Ikkilanayotgan obrazlarning ichki kurashlari

Ikkilanayotgan obrazlar bosh qahramonning ichki dunyosiga katta ta’sir ko‘rsatadi. Bu obrazlar ikki qarama-qarshi yo‘l o‘rtasida qolgan va bir vaqtning o‘zida an’anaviy qadriyatlar va yangi yondashuvlar o‘rtasida qaror qabul qilayotgan shaxslardir. Ularning qarorlaridagi ikkilanish bosh qahramonning o‘zini anglashiga ham ta’sir qiladi. Ikkilanayotgan obrazlar o‘zlarini tushunishga, hayot yo‘lini tanlashga harakat qiladilar, lekin bu jarayonda ular o‘z ichki ziddiyatlari va tashqi omillar bilan kurashadilar.

Ikkilanishning ijtimoiy sabablari

Ikkilanayotgan obrazlarning ichki ziddiyatlari, jamiyatning ijtimoiy sharoitlari bilan chambarchas bog‘liqdir. Jamiyatdagi o‘zgarishlar, ijtimoiy va madaniy shakllanishlar, ular uchun yangi qarorlar qabul qilishni talab qiladi. Bu ziddiyatlar, bosh qahramon va boshqa obrazlar o‘rtasida tez-tez yuzaga keladi. Ikkilanayotgan shaxslar, jamiyatning talablariga qarshi kurashishadi va o‘z hayot yo‘lini izlashadi.

Timsollar va ramzlar tizimi

Murod Mansur “Judolik diyori” romanida timsollar va ramzlar tizimi asarning g‘oyaviy-badiiy tuzilmasining ajralmas qismi hisoblanadi. Ramzlar yordamida asar g‘oyasi, bosh qahramonning ruhiy holati va qarorlari yanada chuqurlashtiriladi. Timsollar va ramzlar nafaqat badiiy asar sifatida, balki romandagi ma’naviy va falsafiy masalalarni o‘rganishga ham imkon beradi.

Vatan ramzi

Vatan ramzi romanning muhim timsolaridan biridir. Bosh qahramon uchun vatan nafaqat geografik hudud, balki uning ma’naviy va ruhiy qadriyatlarini ifodalaydigan timsoldir. Vatan, bosh qahramonning ruhiy holatiga, orzulariga va maqsadlariga ta’sir qiladi. O‘z vatanini yo‘qotish va uning kelajagi haqidagi tashvish bosh qahramonning ichki kechinmalariga ta’sir qiladi.

Muhabbat ramzi

Muhabbat ramzi romanning markaziy g'oyalaridan biri hisoblanadi. Muhabbat, bosh qahramonning hayotiga chuqur ta'sir qiladi, uning ruhiy holatiga, qarorlariga va o'zini anglash jarayoniga katta rol o'ynaydi. Muhabbat ramzi orqali bosh qahramon o'zining haqiqiy orzularini va ehtiyojlarini anglaydi, shuningdek, sevgan kishisi bilan ajralganidan keyin o'zi uchun yangi yo'lni topishga harakat qiladi.

O'lim va hayot ramzi

O'lim va hayot ramzlari romandagi falsafiy masalalarni o'rganishga yordam beradi. Bosh qahramonning hayotga bo'lgan munosabati, o'lim va umr davomida yuzaga keladigan ziddiyatlar, ramzlar orqali ifodalanadi. O'lim ramzi bosh qahramonning o'zini anglash va yangi dunyoqarashlarga erishish yo'lida yuzaga keladigan to'siqlarni aks ettiradi.

Muallifning badiiy tasvir vositalari

Murod Mansur "Judolik diyori" romani til va uslub jihatidan juda boy va chuqur badiiy tasvir vositalariga ega. Muallif badiiy tasvirda zamonaviy o'zbek adabiyotining yuqori talablariga javob beradigan uslublarni qo'llaydi. U asarni nafaqat syujet va obrazlar bilan, balki murakkab, mahorat bilan tanlangan til va badiiy tasvir vositalari bilan boyitadi. Ushbu tasvir vositalari o'quvchining ichki holatiga, fikriga va tuyg'ulariga ta'sir etish imkonini beradi.

Metafora va taqqoslashlar

Romanda metaforalar va taqqoslashlar muhim o'rin tutadi. Ular muallifning asar g'oyasini yanada chuqurlashtiradi va obrazlar bilan bog'liq ruhiy va psixologik holatlarni aniqroq aks ettiradi. Masalan, bosh qahramonning ruhiy holati o'zgargan, o'zini anglash jarayonidagi ziddiyatlar ba'zan tabiiy olam bilan taqqoslanadi. Bosh qahramon o'zining ichki holatini ko'p hollarda tabiat elementlari bilan bog'lab tasvirlaydi: «Ushbu iztirobda, shamolni o'pgan tuproq kabi, bosh qahramonni ham hayot va sevgi bir-biridan ajratib, yanada kuchliroq his-tuyg'ular bilan siqmoqda». Bu taqqoslash, bosh qahramonning ichki kurashini tabiat bilan bog'lab, uning ruhiy kechinmalarini tasvirlaydi.

Simvolizm va ramzlar

Murod Mansur o'z asarida simvolizmni, ya'ni ramzlarni kuchli foydalanadi. Har bir ramz romanning ma'nosini kengaytiradi va o'quvchiga yanada chuqurroq tushuncha beradi. Vatan, muhabbat, sog'inch, o'lim kabi ramzlar bosh qahramonning ichki holatiga va uning ruhiy kechinmalariga ta'sir qiladi. Masalan, bosh qahramonning o'zi va sevgisi o'rtasidagi ziddiyatlar asar davomida yurt va muhabbat ramzlari orqali chuqurlashadi. Bu ramzlar o'quvchiga faqat tashqi syujetni emas, balki obrazlarning ichki dunyosini ham anglash imkoniyatini yaratadi.

Sosial va falsafiy badiiy tasvir

Muallifning asarida falsafiy badiiy tasvirlar, ijtimoiy voqelikni tasvirlashda ham muhim vosita hisoblanadi. Murod Mansur romanining tilida ijtimoiy mavzularni ochishda, hayotning qiyinchiliklarini va muammolarini ochiq va real tasvirlash orqali, o'quvchining ruhiy holatini, o'zligini anglash jarayonini rivojlantiradi. Badiiy tasvir orqali bosh qahramonning hayotga,

muhabbatga, vatan va o'limga bo'lgan munosabati o'qishga qiziqish uyg'otadi va fikrni chuqurlashtiradi.

Tasnif va qaytish usullari

Muallif asarida taqqoslash va qaytish usullarini samarali ishlatadi. Bosh qahramonning o'tmishdagi hayoti va orzulari bilan hozirgi holati o'rtasidagi bog'lanishlar, qaytishlar orqali kiritilgan va tasvirlangan. O'tmishdagi voqealar va holatlar bosh qahramonning hozirgi hayotiga qanday ta'sir qilganini ko'rsatish uchun qayta ishlanadi. Bu usul o'quvchiga bosh qahramonning ichki holatini va uning hayotdagi qarorlarining sabablarini tushunishga yordam beradi.

Ranglar va tasvirlar yordamida his-tuyg'ularni ifodalash

Murod Mansur o'z asarida ranglar va tasvirlarni ruhiy holatlarni ifodalash uchun ishlatadi. Bosh qahramonning ichki kechinmalari va qarorlarini tasvirlashda ranglar va atmosferaning ta'siri katta. Masalan, romandagi melankolik va sog'inch holatlari ko'pincha qorong'i ranglar, yarim qoldirilgan sahnalar orqali aks ettiriladi. Shu bilan birga, sevgi va orzu ramzlari iliq va yorqin ranglar orqali ifodalanadi, bu esa bosh qahramonning ruhiyatidagi o'zgarishlarni tasvirlash uchun ishlatiladi.

Dialekt va og'zaki nutq

Romanda xalq og'zaki nutqidan foydalanish ham muhim o'rin tutadi. Murod Mansur asarida qahramonlarning ijtimoiy qatlamlari va madaniy jihatlarini ochishda dialektal va og'zaki ifodalarni samarali qo'llaydi. Bu usul qahramonlarning o'ziga xosligini, ularning yashash muhiti va ichki dunyosini aniqlashda yordam beradi. Shuningdek, og'zaki nutq va dialektal ifodalar romandagi realistik elementlarni kuchaytiradi va ijtimoiy muhitni tasvirlashga yordam beradi.

Psixologik tasvir va ichki monologlar

Murod Mansurning "Judolik diyori" romani, psixologik tasvir va ichki monologlar orqali bosh qahramonning ichki dunyosini, ruhiy kechinmalarini va fikrlarini chuqur va aniq tasvirlaydi. Muallifning ushbu usuldan foydalanishi, asarning asosiy g'oyasini va bosh qahramonning ichki kechinmalarini yanada boyitadi. Psixologik tasvir va ichki monologlar romanning murakkab psixologik tuzilmasini, personajlarning ichki kurashlari va o'zini anglash jarayonlarini aks ettiradi.

Psixologik tasvirning o'rni

Murod Mansur romanda psixologik tasvirni keng qo'llaydi. Psixologik tasvir orqali bosh qahramonning ruhiy holati, fikrlari va qarorlarini aniq ifodalaydi. Bu usul, o'quvchiga qahramonning ichki kurashlarini, dardini va shaxsiy hayotini chuqurroq tushunishga yordam beradi. Asarda bosh qahramonning hissiyotlari va psixologik holati muhim o'rin tutadi, chunki uning qarorlari va o'tmishdagi xatolari asar davomida asosiy mavzu bo'lib xizmat qiladi.

Masalan, bosh qahramonning o'tmishdagi sevgisi va ajralishiga bo'lgan sog'inchini tasvirlayotganda, muallif psixologik tasvirni jiddiy ravishda ochib beradi. Bosh qahramon o'tmishdagi yodgorliklar va voqealarni o'ziga qaytarishda, bu jarayon uning ruhiy holatiga

kuchli ta'sir qiladi. Bu holatni tasvirlashda, muallif psixologik tasvirni samarali ishlatadi, chunki o'quvchi bosh qahramonning har bir harakatini, qarorini va xatti-harakatini ichki kechinmalari asosida tushunadi.

Ichki monologlar

Ichki monologlar roman tilining muhim komponentlaridan biri hisoblanadi. Muallif, bosh qahramonning ichki holatini va ruhiy kechinmalarini ifodalashda ichki monologlardan foydalanadi. Bu monologlar orqali qahramon o'zining o'tmishdagi qarorlarini, kelajakdagi orzularini va mavjud ziddiyatlarini yanada aniqroq tushunishga harakat qiladi.

Ichki monologlar bosh qahramonning o'z-o'ziga so'zlashuvi bo'lib, uning ichki kechinmalari va fikrlarini ochib beradi. Masalan, bosh qahramonning bir qaror qabul qilishdan oldin o'zini so'roq qilishi, uning ruhiy holatini aks ettiruvchi monologlar roman davomida ko'p uchraydi. O'tmishdagi sevgisi va xatolariga bo'lgan g'azab, achinish, qayg'u va umidlar kabi qarama-qarshi hissiyotlar ichki monologlarda aks etadi. Bu monologlar bosh qahramonning o'zini anglash jarayonini yanada chuqurroq va aniqroq tasvirlaydi.

Ichki monologning til va uslubi

Ichki monologlar romanning badiiy tiliga alohida rang-baranglik kiritadi. Bosh qahramonning ichki izlanishlari va qayg'ulari aniq va jonli tasvirlanadi. Muallifning ichki monologlar orqali ishlatgan tili va uslubi o'quvchini bosh qahramonning hissiyotlari bilan yanada yaqinlashtiradi. Shu bilan birga, bu monologlar qahramonning o'z fikrlarini tizimli ravishda ifodalashiga yordam beradi, uning qarorlari, orzulari va kelajakka bo'lgan umidlarini ko'rsatadi. Ichki monologlarning tili odatda o'z-o'ziga so'zlashuv shaklida bo'lib, bosh qahramonning ruhiy va psixologik holatini eng yaxshisi ifodalaydi.

Bosh qahramonning ruhiy kurashlari va ichki monologlar

Bosh qahramonning ichki monoglari, uning ruhiy kurashlarini, ziddiyatlarini va izlanishlarini ochib beradi. Bosh qahramon o'zining o'tmishdagi xatolarini, kelajakka bo'lgan umidlarini va boshqalar bilan bog'liq murakkab munosabatlarini anglashga harakat qiladi. Bu jarayonda uning ichki monoglari orqali biz uning ruhiy holatini, qayg'ularini, orzularini, shubhalarini va umidlarini ko'rishimiz mumkin. Bosh qahramonning ichki kurashlari va ularning tasvirlanishi, romandagi asosiy psixologik elementlardan biridir.

Romanning janr va uslub xususiyatlari

Murod Mansurning "Judolik diyori" romani janr va uslub jihatidan o'ziga xos bo'lib, zamonaviy o'zbek adabiyotining yuqori talablariga javob beradigan murakkab asar sifatida qaraladi. Romanning janri va uslubi o'zining badiiy kuchi, chuqur psixologik tasvirlari va ma'naviy-madaniy muammolarni ko'tarishi bilan ajralib turadi. Muallif bu asarni nafaqat syujet va personajlar, balki til va uslub nuqtai nazaridan ham boyitgan.

Janr xususiyatlari

“Judolik diyori” romani o‘zbek adabiyotida zamonaviy psixologik roman janriga kiradi. Bu janrda asosan qahramonlarning ichki kechinmalari, ruhiy holati, shaxsiy va ma’naviy izlanishlari tasvirlanadi. Murod Mansurning ushbu romani ham aynan shu janrda yaratilgan bo‘lib, bosh qahramonning ichki kurashlari, o‘tmishdagi xatolarini anglash va kelajak uchun orzularining tasvirlari orqali o‘quvchiga qahramonning ruhiy holati haqida chuqur tushuncha beradi.

Bundan tashqari, romanda bir nechta qo‘shimcha janr elementlari ham mavjud. Masalan, roman bir vaqtning o‘zida dramadek tuzilgan, chunki bosh qahramonning ichki kurashlari va o‘z-o‘zini anglash jarayoni, juda dramatik tarzda yoritilgan. Roman orqali o‘quvchiga nafaqat biror shaxsning, balki kengroq ijtimoiy, madaniy va falsafiy masalalarning tahlili taqdim etiladi. Bu asar, o‘ziga xos psixologik va falsafiy drama shaklini olgan.

Badiiy uslub va tilda figurativlik

Romanning tilida o‘ziga xos badiiy uslub va figurativlik mavjud. Muallif tasvirlarda juda ko‘p metafora, taqqoslash, simvolizm, ramzlar va boshqa poetik vositalardan foydalanadi. Bosh qahramonning ruhiy kechinmalari va tashqi voqealar o‘rtasidagi aloqalarni ko‘rsatishda simvolizm va ramzlar kuchli ta’sir qiladi. Masalan, bosh qahramonning ayrim ruhiy holatlari, uning hayotidagi qarorlar tabiat bilan, atrof-muhit bilan taqqoslanadi, bu esa o‘quvchiga bosh qahramonning ichki holatini to‘liqroq tushunishga yordam beradi.

Ichki monologlar va psixologik tasvir

Muallif, romandagi bosh qahramonning ichki dunyosini ochishda psixologik tasvirlarni chuqur va aniq ishlatadi. Asarda ichki monologlar muhim ahamiyatga ega, bu orqali bosh qahramonning fikrlari, tuyg‘ulari va qarorlaridagi murakkabliklar o‘quvchiga ko‘rsatiladi. Ichki monologlar orqali qahramon o‘zining ruhiy izlanishlarini va ijtimoiy hayotdagi o‘rni haqida mulohaza yuritadi. Bu uslub o‘quvchini qahramonning ichki kechinmalariga yanada yaqinlashtiradi va uning o‘zini anglash jarayonini kuchaytiradi.

Romanning umumiy badiiy xususiyatlariga yakuniy baho

“Judolik diyori” romani o‘zining badiiy xususiyatlari jihatidan yuqori baholanishi kerak. Murod Mansur o‘zining psixologik tasvirlari, ichki monologlar va badiiy tasvir vositalari orqali o‘quvchini roman voqealariga yanada chuqurroq jalb etadi. Roman bir tomondan zamonaviy dunyoqarashni aks ettirsa, boshqa tomondan, an’anaviy o‘zbek adabiyotining o‘ziga xos elementlarini saqlab qolgan. Romandagi bosh qahramonlarning ichki dunyosidagi ziddiyatlar, ularning hayot va o‘lim haqidagi falsafiy mulohazalari o‘quvchida o‘ziga xos hissiyotlar uyg‘otadi. Yangi davrning o‘ziga xos psixologik tasvirlari va zamonaviy voqealar bilan birga, asar ma’naviy va ma’rifiy jihatdan katta ahamiyatga ega.

“Judolik diyori” ning o‘zbek adabiyotidagi o‘rni

“Judolik diyori” romani o‘zbek adabiyotining zamonaviy bosqichida muhim o‘rin tutadi. Asar, o‘zining psixologik va falsafiy tahliliga asoslangan yangi yondashuvlar bilan, o‘zbek romanining janrini yangi bosqichga olib chiqadi. Murod Mansur, o‘zining badiiy uslubi, tasvirlash uslubi va syujetiga yangilik kiritish orqali o‘zbek romaniga yangi mazmun, yangi yondashuvlarni olib kirgan. Asar nafaqat o‘zbek adabiyotining ilg‘or an‘analari bilan uyg‘unlashgan, balki

zamonaviy o'zbek yozuvchilari orasida psixologik roman janrini rivojlantirgan. Shu bilan birga, "Judolik diyori" romani o'zbek adabiyotida zamonaviy ijtimoiy, ma'naviy va falsafiy masalalarni ko'taradigan yangi bir nazariy ma'lumotlarni taqdim etgan asar sifatida ham katta o'ringa ega.

Asarning zamonaviy o'quvchilar uchun ahamiyati

"Judolik diyori" romani zamonaviy o'quvchilar uchun katta ahamiyatga ega, chunki u insonning ichki dunyosini, hayot va o'lim haqidagi falsafiy izlanishlarini chuqur yoritadi. Zamonaviy o'quvchi o'zining ichki kechinmalarini anglashda va hayotdagi murakkab savollarga javob topishda roman orqali yo'l-yo'riq olishi mumkin. Muallifning psixologik yondashuvi, ichki monologlar va badiiy tasvir vositalari zamonaviy o'quvchiga insonning ichki izlanishlari, ma'naviy o'sishi va qarorlaridagi murakkabliklarni to'liqroq tushunishga yordam beradi. Shu bilan birga, roman o'zbek jamiyatining ijtimoiy muammolarini va insoniyatning umumiy muammolarini tahlil qilishga, o'quvchini chuqur mulohaza yuritishga undaydi. O'quvchilar uchun bu asar nafaqat badiiy zavq, balki hayot haqidagi yangi qarashlarni o'z ichiga olgan o'gitlar manbai sifatida ahamiyatli bo'lishi mumkin.

Murod Mansurning "Judolik diyori" romani zamonaviy o'zbek prozasida lirik-falsafiy nasrning yorqin namunasi sifatida baholanishi mumkin. Muallif poetik til, ichki dramatism, simvolizm va ramziy tafakkur orqali o'zining badiiy dunyoqarashini chuqur namoyon etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Baxtin M.M. Estetika slovesnogo tvorchestva. – M.: Iskustvo, 1979.
2. Shklovskiy V. O teorii prozy. – M.: Nauka, 1983.
3. Karimov E. O'zbek nasrida modernizm: g'oya va poetika. – T.: Fan, 2012.
4. Normurodova M. Zamonaviy o'zbek adabiyotida poetik tafakkur. – T.: O'qituvchi, 2018.
5. Mansur, Murod. "Judolik diyori". Toshkent: O'zbekiston, 2000.
6. Ergashev, To'raqul. "Murod Mansur: Yaratuvchilik va ijodiy yo'l". Toshkent: Adabiyot va san'at, 2003.
7. Murod Mansur va uning ijodi haqida umumiy ma'lumotlar, shuningdek, "Judolik diyori" romani haqida ilmiy tahlillar.
8. Daminov, To'raqul. "O'zbek adabiyoti tarixi". Toshkent: Sharq, 2010.

